

Geducepeerde ouders en uithuisplaatsingen

Handreiking

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag

Versie 2.0, 4 januari 2024

Versiebeheer	Doorgevoerde wijzigingen
Versie 2.0 jan '24	Algehele revisie en update. Aanvullingen op werkwijze.
Versie 1.0 aug '22	

Inleiding

Bij een groot aantal ouders is tussen 2005 en 2019 onterecht de kinderopvangtoeslag stopgezet door de Belastingdienst. Deze ouders, hun gezinnen, hun ex-toeslagpartners en nabestaanden is ernstig onrecht aangedaan. Sinds 2020 werkt de Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (UHT) aan het financiële herstel van dit onrecht. Het financiële herstel bestaat uit financiële compensatie, een schuldenaanpak, en eventuele aanvullende schadecompensatie.

Veel gedupeerden en hun kinderen ondervinden nog dagelijks de gevolgen van de manier waarop de terugvordering van de kinderopvangtoeslag plaatsvond. Zij hebben recht op begrip, erkenning

en ondersteuning. De hersteloperatie draagt bij aan het herstellen van het onrecht, het realiseren van een nieuwe start en het herstellen van het verloren vertrouwen in de overheid.

Brede ondersteuning gemeenten

Binnen de hersteloperatie bieden gemeenten brede ondersteuning aan (mogelijk) gedupeerde ouders en hun gezinnen, ex-toeslagpartners, kinderen en nabestaanden. De hulp vindt plaats op de vijf leefgebieden: financiën, wonen, zorg, gezin en werk. Uitgangpunten bij het verlenen van brede ondersteuning door gemeenten zijn: maatwerk, ruimhartigheid, eigen regie en keuzevrijheid voor de ontvangers van de brede ondersteuning.

Wat doet de VNG?

De VNG begeleidt gemeenten bij het bieden van brede ondersteuning. Dat doen we onder andere via wekelijkse besprekingen, verdiepende expertsessies, opleidingen en trainingen, handreikingen en een interactieve routekaart die de stappen in het herstelproces inzichtelijk maakt. Gemeenten kunnen met vragen over de brede ondersteuning en de hersteloperatie ook terecht bij het landelijk herstellpunt van de VNG. De VNG vertegenwoordigt daarnaast gemeenten in gesprekken met het rijk in relatie tot de hersteloperatie.

Over deze handreiking

De handreiking 'gedupeerde ouders en uithuisplaatsingen' heeft als doel gemeenten te informeren over de afspraken en aangeboden ondersteuning voor gedupeerde ouders en kinderen die te maken hebben (gehad) met een vrijwillige of gedwongen uithuisplaatsingen.

Hoofdstuk 1 start met achtergrondinformatie over de verschillende vormen van uithuisplaatsingen en de partijen die hierbij betrokken zijn. Vervolgens gaat het in hoofdstuk 2 over het doel en de uitgangspunten van de landelijke aanpak uithuisplaatsingen. In hoofdstuk 3 worden, de aanpak, werkwijze en de ondersteuningsvragen van ouders aan Ondersteuningsteam toegelicht. In het laatste hoofdstuk zijn handvatten opgenomen voor gemeenten en OT om samen op te trekken en om ouders, ketenpartners en het netwerk rondom de ouders te informeren over het landelijke ondersteuningsteam.

Landelijk programma herstel toeslagen

Deze handreiking maakt onderdeel uit van de documentatie van het landelijk programma herstel toeslagen voor gemeenten. Alle documentatie van het landelijk programma vindt u op vng.nl en via de routekaart met implementatie-ondersteuning voor gemeenten.

Heeft u vragen over de hersteloperatie kinderopvangtoeslag? Mail of bel ons via hersteloperatie@vng.nl of 070 – 373 82 32.

Inhoud

Inleiding	3
1. Introductie op uithuisplaatsingen van kinderen	5
1.1. Vrijwillige uithuisplaatsingen	5
1.2. Uithuisplaatsing vanuit een justitieel kader (gedwongen uithuisplaatsingen)	6
1.3. Beëindiging van een uithuisplaatsing	7
2. Uitgangspunten van de landelijke aanpak	9
3. Ondersteuningsteam – Ondersteuning door een onafhankelijke neutrale partij	15

3.1.	Aanpak OT	16
3.2.	Aanmelden bij het Ondersteuningsteam	17
3.3.	Wat houdt de extra steun van het Ondersteuningsteam in	18
3.4.	Vragen van ouders	18
3.5.	Eerste ervaringen van het ondersteuningsteam	19
4.	Bereiken gedupeerde ouders en kinderen en de lokale dienstverlening	21
4.1.	Brede ondersteuning van gemeenten in relatie tot uithuisplaatsing van kinderen	21
4.2.	Informereren en bijeenbrengen netwerk over aanvullende dienstverlening OT	22
4.3.	Privacy	24
	Bijlage betrokken organisaties en hun rol	25

1. Introductie op uithuisplaatsingen van kinderen

In dit hoofdstuk worden de verschillende vormen van uithuisplaatsingen toegelicht en zijn de betrokken partijen met hun verschillende verantwoordelijkheden opgenomen.

Uithuisplaatsingen komen voor als de veiligheid van een kind niet meer in de gezinssituatie geborgd kan worden of dat langer thuis wonen de ontwikkeling van een kind belemmert. Er is dus sprake van een onveilige situatie waarbij verbetering op korte termijn niet realistisch is.

Het doel van een uithuisplaatsing is het stabiliseren van het leven van het kind, gelijktijdig onderzoeken wat er nodig is voor een terugkeer van het kind of jongere in het gezin en het organiseren van daarbij passende of benodigde hulp. Voor kinderen die (langere tijd) niet thuis kunnen wonen, moet de plek van opgroeien 'zo thuis mogelijk' zijn. Bij voorkeur bij familie, bekenden, in een pleeggezin of een gezinshuis.

1.1. Vrijwillige uithuisplaatsingen

Er bestaan twee vormen van uithuisplaatsingen: op vrijwillige basis of op basis van een kindbescherming maatregel: de gedwongen uithuisplaatsing. Wanneer ouders tijdelijk niet in staat zijn om voor hun kinderen te zorgen, kunnen zij het kind op vrijwillige basis bij bijvoorbeeld een familielid of de specialistische jeugdzorg onderbrengen. Hierbij vindt geen toezicht plaats door de rechter. Er is dus geen rol voor een rechter of instantie bij een vrijwillige uithuisplaatsing. Vrijwillige uithuisplaatsingen worden niet lokaal of landelijk geregistreerd.

Het kind woont met toestemming van de ouders (tijdelijk) ergens anders. Het komt voor dat er jeugdzorginstanties betrokken zijn bij deze vorm van een uithuisplaatsing en hebben aangedrongen dat het kind (tijdelijk en soms in deeltijd) elders verblijft.

Ouders ervaren een 'vrijwillige' uithuisplaatsing dus niet altijd als vrijwillig. Bij gezinnen waar problemen met kinderen of een vrijwillige uithuisplaatsing aan de orde zijn kunnen zorginstanties betrokken zijn. Ook kan het gezin in beeld zijn bij de gemeente. De verantwoordelijkheid en toeleiding voor de beschikbaarheid van jeugdhulp is immers belegd bij gemeenten. De jeugdhulp kan onder andere bestaan uit opvoedondersteuning, psychische hulp, verblijf, individuele of groepsbegeleiding.

In combinatie met de ondersteuning aan het gezin kunnen ouders kiezen/gekozen hebben voor tijdelijke uithuisplaatsing op 'vrijwillige basis'. Het kind/de kinderen wordt/worden dan ondergebracht bij familie, in een pleeggezin, gezinshuis of een leefgroep. De ouders behouden het volledig gezag over het kind en blijven (wettelijk) verantwoordelijk voor het kind.

Als ouders met gezag of de jeugdbescherming na een jaar willen dat het kind weer thuis komt wonen, hebben pleegouders een blokkaderecht, dat ze bij de rechter kunnen inroepen. De rechter doet in dit geval een uitspraak, met het belang van het kind voor ogen, of het beroep op het

blokkaderecht terecht is. Als de rechter meegaat in het blokkaderecht geldt dit bij een vrijwillige uithuisplaatsing voor maximaal zes maanden.

Wanneer we het uithuisplaatsingsproces plaatsen in een keten dan zijn mogelijk de volgende partijen bij ouders en kinderen betrokken:

- Gemeente/ gemeentelijk jeugdzorg (wijkteam, jeugdteam, centrum jeugd en gezin)
- Familie, voogden
- Informele steunfiguren voor ouders en/of kind
- Huisarts
- Specialistische hulpverleners die o.a. ondersteunen bij de opvoeding
- Pleegzorgaanbieder/Pleegouders
- Gezinshuisouders
- School
- Gecertificeerde instelling/Jeugdbeschermers
- Ondersteuningsteam Uithuisplaatsingen
- Advocaat

1.2 Uithuisplaatsing vanuit een justitieel kader (gedwongen uithuisplaatsingen)

Wanneer er signalen zijn van een onveilige thuissituatie voor kinderen of een ernstige ontwikkelingsachterstand en vrijwillige hulpverlening de thuissituatie onvoldoende verbetert, kan een melding worden gedaan bij de Raad van de Kinderbescherming (RvdK). De RvdK voert vervolgens onafhankelijk onderzoek naar de situatie van het kind in het gezin. De RvdK kan als daar aanleiding voor is in het uiterste geval een kindbeschermingsmaatregel verzoeken aan de kinderrechter. Dit doet de RvdK als de ontwikkeling en veiligheid van het kind ernstig bedreigd worden en hulpverlening in het vrijwillig kader onvoldoende verbetering teweegbrengt.

Eén van de meest voorkomende kindbeschermingsmaatregelen is een ondertoezichtstelling (OTS). De OTS is een gezag beperkende maatregel waarbinnen een beslissing van een uithuisplaatsing kan vallen. De kinderrechter verleent dan machtiging aan een gecertificeerde instelling (GI) om het kind uit huis te plaatsen.

Een OTS heeft een looptijd van maximaal een jaar. Op verzoek van de GI kan de rechter deze looptijd verlengen waarbij ook dan de maximale looptijd een jaar bedraagt. Het is mogelijk dat meerdere keren een verlenging wordt aangevraagd en door de rechter wordt toegewezen.

Het kind woont voor deze bepaalde periode in een ander gezin (netwerkgezin of pleeggezin) of een gezinshuis of leefgroep. In principe onderhouden ouders en het kind contact, al blijkt dit in de praktijk vaak moeizaam tot stand te komen of zelfs geheel afwezig te zijn. De machtiging uithuisplaatsing wordt afgegeven door de kinderrechter voor de duur van maximaal 1 jaar maar in de praktijk vaker voor 3 of 6 maanden. Soms is er meer dan een jaar de tijd nodig om de situatie thuis te verbeteren, de rechter kan de machtiging uithuisplaatsing indien de rechter nodig acht verlengen.

In de uithuisplaatsingsperiode wordt gewerkt aan het wegnemen van belemmeringen die het veilig thuis wonen in de weg staan. Het gezin wordt hierin begeleid door de GI. De ondersteuning van de GI moet geaccepteerd worden door de ouders. Indien meer tijd nodig is voor het wegnemen van de belemmeringen kan de kinderrechter de uithuisplaatsing verlengen. Na twee jaar moet de verlenging altijd gepaard gaan met een advies van de RvdK aan de rechter hierover en wordt er gekeken naar het toekomstperspectief van het kind. Werken we aan terug naar huis of ligt het toekomstperspectief bij het pleeggezin, gezinshuis of kleinschalige woonvoorziening. Een rechter kan in het uiterste geval ook besluiten tot gezag beëindiging in het belang/perspectief van het kind. De verhouding tussen ouders en ondersteuning verloopt vaak moeizaam door de beladen achtergrond.

Wanneer we het justitieel uithuisplaatsproces plaatsen in een keten dan zijn mogelijk de volgende partijen bij ouders (voogden) en kinderen betrokken:

- Veilig Thuis in de regio
- Gemeente/ gemeentelijke jeugdzorg (wijkteam, centrum jeugd en gezin)
- Gecertificeerde Instelling
- Raad voor de kindbescherming
- Kinderrechter
- Pleegzorgaanbieder
- Gezinshuisouders
- Informele steunfiguren voor ouders en/of kind
- Advocaat
- Ondersteuningsteam Uithuisplaatsingen

Deze organisaties en personen komen terug in de volgende hoofdstukken, waar verder ingegaan wordt op de organisatie van dienstverlening wanneer ouders en/of kinderen vragen hebben over hun (beëindigde) uithuisplaatsing.

1.3 Beëindiging van een uithuisplaatsing

Een uithuisplaatsing geldt als tijdelijke maatregel. De duur van een uithuisplaatsing kan verschillen, van enkele maanden tot jaren. Bij pleegzorg is de duur meestal lang; volgens onderzoek gemiddeld ruim vierenhalf jaar. Opvang in residentiële zorg is korter, van enkele maanden tot een paar jaren; gemiddeld is de duur ongeveer anderhalf jaar. Bij vrijwillige uithuisplaatsingen beslist de ouder en/of de jongere tot beëindiging, tenzij een gemeente op voorspraak van deskundigen een verzoek tot verlenging niet honoreert.

Bij wet is bepaald dat de beoordeling van een herstel van de gezinssituatie wordt uitgevoerd door de Gecertificeerde Instellingen (GI). Nederland heeft een aantal GI's verspreid over het land. Deze organisaties worden ook wel de 'jeugdbescherming' genoemd. Voor organisaties in de jeugdbeschermingsketen zijn verandering van omstandigheden een reden voor een herbeoordeling. Een ouder met gezag of een kind ouder dan 12 jaar kan de jeugdbeschermer van de Gecertificeerde Instelling of de rechter vragen om een uithuisplaatsing op te heffen of korter te laten duren op grond van gewijzigde omstandigheden.

Wanneer een situatie zich herstelt en de terugplaatsing als verantwoord wordt beoordeeld, kan een uithuisplaatsing opgeheven worden en het kind weer bij de ouders wonen. De RvdK toetst het besluit van de GI. De kinderrechter beslist vervolgens op basis van de toetsing door de RvdK en bestudering van het dossier of de verzochte beëindiging van een uithuisplaatsing wordt toegekend of afgewezen. Er is juridisch sprake van beëindiging van een machtiging uithuisplaatsing wanneer het kind de leeftijd van 18 jaar bereikt en daarmee juridisch gezien volledige zelfbeschikking heeft.

2. Uitgangspunten van de landelijke aanpak

Er zijn meerdere keren cijfers gepubliceerd over de samenloop tussen (juridische) uithuisplaatsingen en door de kinderopvangtoeslag gedupeerde ouders. De publicatie van cijfers met uitsplitsing van aantallen naar gemeenten heeft tot vragen geleid bij de landelijke en lokale politiek en Colleges. In antwoord op de vragen is vanuit de Rijksoverheid (JenV, VWS, Financiën), de VNG, de RvdK, GI, Jeugdzorg Nederland en het ministerie van Justitie en Veiligheid en het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport een landelijk aanpak uitgewerkt voor gedupeerde ouders en hun kinderen die met een uithuisplaatsing te maken hebben (gehad). Dit hoofdstuk beschrijft de uitgangspunten van de landelijke aanpak voor ondersteuning aan deze gedupeerde ouders en hun kinderen.

Achtergrond en aanleiding landelijke aanpak gedupeerde ouders en uithuisplaatsingen

Het CBS heeft op verzoek van het ministerie van Justitie en Veiligheid op verschillende momenten gerapporteerd over de samenloop tussen gedupeerde ouders waarvan hun kinderen te maken hebben met 'jeugdzorg met verblijf' (pleegzorg, gezinsgerichte jeugdhulp met verblijf, gesloten plaatsingen en overige jeugdhulp met verblijf) en 'jeugdbeschermingsmaatregelen' (OTS en voogdij). Daarnaast is de Tijdelijke wet uitwisseling persoonsgegevens UHP KOT in uitvoering gebracht.

Uit de meest recente cijfers (6 september 2023) komt naar voren dat:

- 1.819 kinderen van 1.168 ouders te maken hebben (gehad) met een rechtsbeschermingsmaatregel (juridische uithuisplaatsing);
- Voor 1.754 kinderen van gedupeerde ouders is aanvullend onderzoek nodig om te bepalen of zij inderdaad te maken hebben (gehad) met een uithuisplaatsing. Voor deze groep moet worden onderzocht of de machtiging uithuisplaatsing ook daadwerkelijk is afgegeven door een rechter. Die is wel door de GI gevraagd maar de uitspraken van de rechter dienen ter verificatie te worden gecontroleerd;
- De conclusie dat er 3.573 (1.819 plus 1.754) kinderen te maken hebben (gehad) met een uithuisplaatsing kan niet worden getrokken. Niet in alle gevallen heeft de rechter het verzoek toegewezen. Er komt begin 2024 meer duidelijkheid over deze cijfers, waarbij een aanzienlijk hoger aantal uithuisplaatsing (bovenop de 1.819) realistisch is;
- Uitvoering Herstel Toeslagen (UHT) voert nog altijd beoordelingen uit. Het aantal gedupeerde ouders (en erkend ex-toeslagpartners) neemt daardoor nog toe. Op basis van deze positieve beoordelingen kan ook het aantal kinderen van gedupeerde ouders dat te maken heeft (gehad) met een uithuisplaatsing nog toenemen. Waarbij wel kan worden gesteld dat die toename relatief klein gaat zijn omdat 97% van de aangemelde ouders een eerste toets heeft gehad.

Cijfers van vrijwillige uithuisplaatsingen zijn niet opgenomen in bovenstaand overzicht. Deze uithuisplaatsingen worden niet geregistreerd. Het is belangrijk om te vermelden dat uit de cijfers het

causaal verband tussen problemen met de kinderopvangtoeslag en uithuisplaatsing niet is vast te stellen. Financiële problemen als gevolg van de problemen met de kinderopvangtoeslag zijn nooit op zichzelf de reden geweest voor een uithuisplaatsing. Wel kan de financiële situatie waarin ouders zijn beland bestaande problematiek versterken of veroorzaken, die uiteindelijk tot een uithuisplaatsing heeft geleid.

Het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft de Tweede Kamer op 26 november 2021 geïnformeerd over een landelijke ondersteuningsaanpak voor uithuisplaatsingen van kinderen van door de kinderopvangtoeslag problematiek gedupeerde ouders. In de aanpak staat het welzijn van het kind centraal. De landelijke aanpak is gericht op:

- Erkenning (duiding) van wat er is gebeurd;
- Realiseren van contactherstel tussen ouders en kinderen;
- Ondersteunen van ouders bij te nemen stappen naar herstel en een nieuwe start;
- Delen van geleerde lessen – reflectie en leren;
- Bezien of herstel van de gezinssituatie wenselijk en mogelijk is.

De aanpak is na een pilotperiode landelijk beschikbaar gesteld in april 2022.

Het Ondersteuningsteam (OT) uithuisplaatsingen

Ouders en kinderen kunnen zich laten bijstaan door een onafhankelijk, landelijk opererend Ondersteuningsteam (OT). Dit team is niet gebonden aan de (gemeentelijke) jeugdhulp, noch aan de overige partijen in de keten van jeugdzorg, zoals de RvdK, Veilig Thuis of een gecertificeerde instelling (GI).

De landelijk aanpak met ondersteuning van een onafhankelijke organisatie is beschikbaar voor erkend gedupeerde ouders (en ex-toeslagpartners) en kinderen die te maken hebben (gehad) met een vrijwillige uithuisplaatsing en/of uithuisplaatsingen op basis van een beschermingsmaatregel (gerechtelijke uithuisplaatsing). Het OT ondersteunt de gedupeerde ouder¹ en/of het kind bij de vraag over de (beëindigde) uithuisplaatsing en wensen rondom contact herstel. Aanvullende brede ondersteuning wordt geleverd vanuit de steunpunten bij de gemeenten. De werkwijze en rol van het OT staat nader beschreven in hoofdstuk 3.

De ondersteuning is landelijk beschikbaar en er hebben zich 632 personen bij het OT aangemeld (per oktober 2023). 325 ouders worden actief ondersteund. 124 trajecten zijn volledig doorlopen en afgesloten. 69 trajecten bevinden zich in de opstartfase. Het merendeel van de mensen meldt zich rechtstreeks bij het OT aan (478). Overige meldingen komen binnen via professionals (117).

De ondersteuning is zo toegankelijk en laagdrempelig mogelijk

We zetten in op goede, actieve communicatie zodat alle ouders en kinderen die onder de doelgroep vallen bekend zijn met de ondersteuning. In het derde en vierde kwartaal van 2023 zijn alle ouders waarvan bekend is dat ze te maken hebben (gehad) met een uithuisplaatsing daarom één of twee keer direct aangeschreven. Hiervoor is een speciale tijdelijke wet ontwikkeld². Ouders en nu volwassen kinderen ontvingen een brief waarin de ondersteuning is uitgelegd en contactgegevens van het OT zijn toegevoegd. De brieven die in het derde kwartaal werden verzonden, zorgden voor een toename in het aantal aanmeldingen. De verwachting is dat de brieven verstuurd in Q4 2023, ook zorgen voor een toename van het aantal aanmeldingen. De ouder of het kind is hierbij in de regio en bepaalt of ondersteuning gewenst is.

¹ Overal waar wordt gesproken over gedupeerde ouders wordt daarmee ook verwezen naar erkend gedupeerde ex-toeslagpartners en nabestaanden van erkend gedupeerde ouder(s).

² Tijdelijke Wet uitwisseling persoonsgegevens UHP KOT

Gedupeerde ouders en hun kinderen kunnen zich rechtstreeks [aanmelden bij het OT](#). Ook kunnen gedupeerde ouders en betrokken kinderen bij alle organisaties in de keten melden dat zij geholpen willen worden bij een vraag over een uithuisplaatsing. Er is geen 'fout' loket. In de keten zijn afspraken gemaakt dat – zodra er een verzoek gedaan wordt en de gedupeerde ouder of het kind akkoord gaat – hun gegevens aan het OT worden overlegd zodat zij contact kunnen opnemen. Vanuit een intake kijken OT en ouder/kind naar de mogelijkheden, wensen en behoeften die spelen, stellen doelen voor de aanpak op en zetten samen stappen om die doelen te behalen.

Vraaggericht (alleen wanneer ouders en kinderen hieraan toe zijn)

Ondersteuning aan gedupeerde ouders en kinderen vindt alleen plaats op verzoek van ouders en/of kinderen. Ze moeten eraan toe zijn en het zelf willen. Zij kunnen op een voor hun passend moment een verzoek doen voor ondersteuning gericht op contactherstel of met betrekking tot een (beëindigde) vrijwillige of juridische uithuisplaatsing.

Sommige lokale bestuurders en Kamerleden dringen er bij de uitvoerende organisatie op aan om met spoed gedupeerde ouders te benaderen en hen te helpen hun kinderen zo snel mogelijk weer thuis te laten wonen. De vraag 'hoeveel kinderen wonen er alweer thuis' blijft hierbij een terugkerende vraag. Om een aantal redenen is het niet mogelijk en wenselijk om aan dit verzoek te voldoen. Het is ook met opzet niet het primaire uitgangspunt van de ondersteuning.

1. *Belang van veilige leefomgeving voor het kind staat voorop*
Thuis wonen zodra en als het kan en niet 'zo snel mogelijk' is het uitgangspunt. Het belang van het kind is hierin leidend. Er zijn gezinnen waarbij het kind niet meer thuis kan wonen of al zo lang niet meer thuis woont dat contactherstel het maximaal haalbare is. Daarnaast weegt het belang van het kind en diens veiligheid en ontwikkeling zwaar mee;
2. *Contactherstel primaire behoefte*
Gedupeerde ouders en kinderen uit de doelgroep zijn betrokken bij de ontwikkeling van de aanpak. Zij geven aan dat het herstellen van actief contact de belangrijkste eerste stap/behoefte voor hen is. Vanuit het contactherstel willen ze verder kijken naar welke behoeften bij ouder en kind leven en hoe daar invulling aan gegeven kan worden. Dat blijkt van beide kanten niet altijd herstel van de gezinssituatie te zijn. Daar waar dat wel de wens/behoefte is wordt gekeken of en hoe naar dit doel toegewerkt kan worden;
3. *Erkenning en uitleg*
Ouders en kinderen willen erkenning voor het leed dat hen is uitgedaan en uitleg over hoe hun situatie heeft kunnen ontstaan. Dit brengt secundair ook rust naar ouders en kinderen toe waardoor een persoonlijke situatie beter overzien wordt en de bereidheid daar iets in te veranderen toeneemt.

Uit een [enquête gehouden door het OT](#) onder ouders en kinderen die begeleiding (hebben) ontvangen komt naar voren dat de ontwikkelde aanpak aansluit bij verwachten en behoeften. 83 procent van de ouders en kinderen geeft aan tevreden te zijn over de ontvangen ondersteuning. 14 procent geeft aan deels tevreden te zijn en 3 procent geeft aan het (nog) niet weten³.

³ <https://hetondersteuningsteam.nl/wp-content/uploads/2023/10/Enqueterapport-Ondersteuningsteam-oktober-2023-1.pdf>

Gekoppeld aan brede ondersteuning door gemeenten

De hersteloperatie bestaat uit het financieel herstelproces en emotioneel herstelproces. Binnen het emotioneel herstel ondersteunen gemeenten ouders op de vijf leefgebieden via de brede ondersteuning. De ondersteuning aan ouders/kinderen die te maken hebben (gehad) met een uithuisplaatsing is sterk verbonden met de brede ondersteuning. Het kan voorkomen dat een ouder al brede ondersteuning ontvangt, maar dat men bij de gemeente niet op de hoogte is van de uithuisplaatsing.

Een verzoek voor ondersteuning van een gedupeerde ouder rond een (beëindigde) uithuisplaatsing heeft vaak grote impact op het (lopende) plan van aanpak vanuit de brede ondersteuning dat bij de gemeente in uitvoering is. Als er al een plan is kan het verstandig zijn om, gezien de situatiewijziging, een nieuw plan van aanpak op te stellen. Het OT kan namens de ouder contact opnemen met het gemeentelijk steunpunt of ondersteunt de gedupeerde ouder(s) bij het gesprek met de gemeente voor aanvullingen op het plan van aanpak zodat gewerkt kan worden aan een stabiele thuissituatie of opbouw contactherstel met de kinderen. Verzoeken voor ondersteuning kunnen zijn: het vergoeden van taxikosten om de kinderen te bezoeken of urgentie voor een passende woning waarin de kinderen kunnen komen logeren. Ook aanpassingen aan een bestaande woning zodat een kind een goede studeer- of slaapplek heeft komen met regelmaat voor omdat dit elementen zijn die contactherstel of gezinsherstel mogelijk kunnen maken. Vaak staan dit soort zaken als randvoorwaarde opgegeven vanuit de GI, maar zijn deze ouders niet zelfstandig in staat deze aanpassingen te realiseren. In het plan van aanpak brede ondersteuning is het doel dan bijvoorbeeld contact- of gezinsherstel bij een uithuisplaatsing en wijst de gemeente vanuit de brede ondersteuning één of meerdere (unieke maatwerk) voorzieningen toe om dit doel te realiseren.

Het OT begeleidt alleen erkend gedupeerde ouders en hun kinderen. Indien een ouder nog niet erkend is dient daarom door de gemeente of het OT – via de urgentie route – een integrale beoordeling van de aanvraag te worden afgerond door UHT voordat begeleiding en/of ondersteuning aangeboden kan worden door het OT. Een lopende, dreigende of eerdere uithuisplaatsing zijn *altijd* aanleiding om vanuit de gemeente urgentie aan te vragen voor de integrale beoordeling (IB). De IB wordt dan door UHT met voorrang uitgevoerd zodat er zo snel mogelijk duidelijkheid is of de aanvullende ondersteuning via het OT aangeboden kan worden.

Werken binnen bestaande structuren – geldende bevoegdheden blijven kracht

Het OT staat de ouder bij, maar neemt *geen* taken, bevoegdheden of verantwoordelijkheden over van bestaande organisaties en heeft (en wil) geen mandaat. De vragen en wensen die gedupeerde ouders en hun kinderen hebben rondom een uithuisplaatsing worden behandeld binnen de bestaande structuren voor jeugdzorg. Voor gedupeerde ouders is geen andere wet- of regelgeving van kracht. Elke organisatie in de keten is betrokken bij de landelijke aanpak vanuit haar eigen taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Alle verantwoordelijkheden rondom het bieden van brede ondersteuning en opstellen van het plan van aanpak blijven een gemeentelijke aangelegenheid. De meerwaarde van het OT zit onder meer in het bijstaan van de ouder, kennis van de jeugdzorgketen en terugbrengen van rust bij ouder(s) en kind(eren).

Kosteloze rechtsbijstand

Naast de genoemde ondersteuning door het landelijke OT hebben gedupeerde ouders die te maken hebben met een uithuisplaatsing en/of gezag beëindiging recht op een gratis, gespecialiseerde advocaat, bijvoorbeeld op het terrein van het civiele jeugdrecht of het personen- en familierecht. Dat kan voor zaken gestart vanaf 1 januari 2022 of lopende zaken voor 1 januari 2022 waar nog juridische werkzaamheden voor moeten worden verricht.

Om voor deze regeling in aanmerking te komen gelden *geen* inkomens- en vermogens-eisen en er is geen eigen bijdrage verschuldigd. Sinds 25 oktober 2022 hoeven gedupeerde ouders ook geen griffierecht meer te betalen in procedures over gezagherstel. Op de website van de [Raad voor Rechtsbijstand](#) staat een aanvraagformulier waarmee gedupeerde ouders een beroep kunnen doen op deze regeling.

De regeling geldt bij:

- Procedures over een uithuisplaatsing met kindbeschermingsmaatregel. Daaronder wordt verstaan procedures omtrent een aanvraag voor een machtiging uithuisplaatsing, verlenging van de uithuisplaatsing en verzoeken tot verkorting of beëindiging van de uithuisplaatsing.
- Procedures over gezag beëindiging. Daaronder wordt verstaan aanvraag tot beëindiging van het ouderlijk gezag en verzoeken om herstel van het ouderlijk gezag.
- Procedures over de mate van omgang en/of contact tussen een ouder en een uithuisgeplaatst kind waarbij Jeugdbescherming/GI of de Raad voor de Kinderbescherming wederpartij zijn.
- Procedures rondom het blokkaderecht van pleegouders.
- Beroep en hoger beroep in voorgenoemde zaken.

De regeling geldt tot 31 december 2024 (conform de [HKT-regeling](#)). De datum van indiening van de aanvraag is leidend.

3. Ondersteuningsteam – Ondersteuning door een onafhankelijke neutrale partij

Het Ondersteuningsteam ondersteunt ouders en kinderen sinds april 2022. Er hebben zich ruim 700 ouders bij het OT gemeld. Bij deze ouders zijn bijna 1.000 kinderen in beeld waar sprake is (geweest) van een uithuisplaatsing. Het OT opereert naast deze ouders via onafhankelijke procesbegeleiders. Naast het realiseren van rust vormen zij een direct aanspreekpunt voor ouders. De werkwijze van het OT kenmerkt zich door traumasensitief werken en begeleiding door professionals met ervaring binnen de jeugdzorgketen.

Het ondersteuningsteam treedt op als neutrale, onafhankelijke expert, vaak via een procesbeleider die de jeugdketen goed kent en niet verbonden is aan enige partij. In dit hoofdstuk lichten we de rol van het Ondersteuningsteam toe. Ook gaan we in op signalen die aanleiding geven om de expertise van het OT in te schakelen. Ouders zijn voor het overgrote deel positief over de ondersteuning die het OT en de procesbegeleiders bieden. Dit lees je ook terug in onderstaande uitspraken van ouders over de ondersteuning van het OT.

“ Ik denk dat hij meer voor mij wil betekenen, het ligt aan wat kunnen wij doen? Het systeem is niet te veranderen. ”

“ Voor ons het allerbelangrijkste en meest verfrissende in de wederopbouw van vertrouwen in de overheid. Ze denkt mee en maakt de weg vrij daar waar wij vastlopen. ”

“ Ik vond het jammer dat de procesbegeleider niet meteen het hele gezin als casus kon begeleiden. ”

“ De procesbegeleider heeft geholpen bij het uitzoeken waar ik precies moest zijn in een web van mogelijkheden en beperkingen. Samen hebben we overzicht gecreëerd. De procesbegeleider dacht veel met ons mee, zocht oplossingen en bood een luisterend oor zonder te oordelen. ”

“ Ze heeft mijn leven gered. Ze is betrokken, vasthoudend, voelt altijd goed aan wat nodig is en welke benadering daarbij past. Zonder haar zouden mijn kinderen en ik waarschijnlijk nog steeds in dezelfde uitzichtloze situatie gevangen zijn geweest. ”

Wanneer gedupeerde ouders die te maken hebben (gehad) met een uithuisplaatsing zich willen laten bijstaan door een onafhankelijke partij kunnen zij een beroep doen op het Ondersteuningsteam (OT). De ondersteuning is kosteloos en ouders houden de regie over hun hulpvraag. De procesbegeleiders wonen en werken verspreid over Nederland. Zo kunnen zij

gemakkelijk overal in het land afspreken met ouders en kinderen, die ondersteuning zoeken en zijn vaak bekend met de lokale situatie in de jeugdzorgketen. De omvang van het OT is dynamisch en sterk afhankelijk van het aantal ouders of kinderen dat zich aanmeldt.

Het OT is een neutraal aanspreekpunt voor gedupeerde ouders en kinderen en begeleidt hen bij vragen over de uithuisplaatsing en ook bij de (jeugd)hulpverlening die nodig is voor een eventuele verbetering van de persoonlijke of gezinssituatie/het realiseren van de nieuwe start vanuit de hersteloperatie. Procesbegeleiders stellen zich als gelijke op en werken in een tempo en op een wijze die aansluit bij deze ouders en kinderen. De procesbegeleiders staan naast de ouders, luisteren zonder oordeel, nemen de tijd, bieden ruimte voor emoties en hun werkwijze is gericht op erkenning van het leed dat ouders is aangedaan. De procesbegeleiders hebben ruime ervaring met complexe (gezins)casuïstiek, de werk- en leefwereld van de ouder en kennis van de jeugdbeschermingsketen.

De procesbegeleiders worden o.a. opgeleid in traumasensitief werken, de uitgangspunten van de hersteloperatie (en brede ondersteuning), het luisteren naar de verhalen van de ouders en correct begeleiden. Voor vragen over financiën, gezondheid, werk of dagbesteding, gezin en wonen dient het OT nauw samen te werken met gemeentelijke steunpunten en betrokken casemanagers. Ze nemen de rol en verantwoordelijkheden van de gemeente daarbij nooit over, maar proberen het verhaal en de behoeften van de ouder zo feitelijk mogelijk over te brengen zodat de gemeente haar rol zo optimaal mogelijk kan invullen en vanuit de brede ondersteuning maatwerk kan aanbieden dat passend en ruimhartig is.

3.1. Aanpak OT

Financiële problemen op zichzelf zijn geen grond om een kind uit huis te plaatsen. Maar de gevolgen van financiële problemen kunnen dat wel zijn. Armoede en chronische stress vormen risicofactoren voor psychische klachten, lichamelijke klachten en middelengebruik bij ouders, ernstige opvoedproblemen, gebrek aan woonruimte en -inrichting, complexe echtscheidingen, huiselijk geweld en emotionele verwaarlozing. Deze zogenaamde multiproblematiek geeft wél vaak aanleiding tot een uithuisplaatsing. Het OT signaleert bij veel ouders die ze in begeleiding hebben complexe multiproblematiek. Voor ouders is, ondanks het gegeven dat financiële problemen alleen geen grond zijn voor uithuisplaatsing, dit wel de kern van de vraag die ze hebben: 'Wat zou er gebeurd zijn als de Belastingdienst de kinderopvangtoeslag niet onterecht had teruggevorderd? Was mijn kind dan ook uit huis geplaatst?' Er zijn zeker uithuisplaatsingen waarbij sprake is van gedupeerde ouders, maar die geen enkel verband hebben met de kinderopvangtoeslagproblematiek. De aanpak van het OT maakt hierin echter geen onderscheid. Er wordt niet op dossierniveau gekeken naar de aanleiding. In de ondersteuning staat de veiligheid van het kind centraal en zijn waarborgen ingebouwd.

Het ondersteuningsteam helpt gedupeerde ouders en kinderen om antwoorden op bovenstaande en andere vragen te krijgen, die leiden naar onder andere deze resultaten:

- Gedupeerde ouders en kinderen voelen zich gehoord en erkend in hun leed en het onrecht dat hen is aangedaan;

- Gedupeerde ouders en kinderen hebben inzicht in hun situatie en hoe zij daar terecht zijn gekomen;
- Gedupeerde ouders en kinderen hebben inzicht in hun wensen en in de (on)mogelijkheden om die wensen dichterbij te brengen of te realiseren;
- Gedupeerde ouders en kinderen hebben inzicht of herstel van de gezinssituatie wenselijk en mogelijk is;
- Gedupeerde ouders en kinderen werken stapsgewijs toe naar het realiseren van hun wensen, vaak wordt daarbij als primair doel het herstellen van contact als vertrekpunt genomen.

De aanpak en manier van werken kenmerken zich door het traumasensitief begeleiden van ouders en kinderen. De procesbegeleider werkt stapsgewijs aan herbouwen van vertrouwen en herstel.

Het ondersteuningsteam:

- Luistert naar de betrokken ouders – wat is hun verhaal?;
- Maakt met de ouder of het kind een plan – wat wil jij als ouder? Samen wordt een planning gemaakt, worden acties benoemd om bestaande en opkomende vragen bij ouders te beantwoorden;
- Kent de weg naar alle betrokken instanties en begeleidt de ouder in het contact – waar stel je welke vraag met welk doel?;
- Blijft zolang het nodig is – Heb je nog vragen als ouder of kom je er niet uit? Dan blijft de procesbegeleider de ouder ondersteunen.

3.2. Aanmelden bij het Ondersteuningsteam

Gedupeerde ouders en kinderen kunnen zich rechtstreeks [aanmelden](#) bij het OT. Bij vragen van ouders of indien een gedupeerde ouder en/of kind wel steun wil maar zich niet zelf wil aanmelden voor ondersteuning kunt u hen vanuit de gemeente aanmelden voor de extra ondersteuning. Hiervoor stuurt de gemeente een mail naar contact@hetondersteuningsteam.nl. Voor het sturen van deze mail met contactgegevens (het telefoonnummer en e-mailadres van de gedupeerde ouder of het kind), moet de ouder of het kind eerst toestemming geven. Het OT gaat volgens de wettelijke regels die hiervoor bestaan om met persoonsgegevens. Zodra het OT de e-mail ontvangt, gaan ze direct aan de slag. Binnen twee werkdagen na de aanmelding nemen ze contact op en plannen een welkomstgesprek in. Dat is de eerste stap om met de ouder of het kind een begeleidingstraject op te starten.

Wanneer de gemeente (samen met) een gedupeerde ouder en/of een kind een aanmelding bij het ondersteuningsteam verricht, worden er afspraken gemaakt voor verdere afstemming. De lokale steunpunten trekken samen met alle partners op om – ieder vanuit de eigen expertise – samen te werken aan het herstel en beantwoorden van de vraag/vragen van gedupeerde ouders en kinderen over de uithuisplaatsing.

3.3. Wat houdt de extra steun van het Ondersteuningsteam in

Zodra er een aanmelding van een ouder bij OT binnenkomt gaat een procesbegeleider in gesprek om te luisteren naar wat er allemaal gebeurd is bij de gedupeerde ouder(s)/het kind en in het gezin. Het team is opgezet om hier uitgebreid de tijd voor te kunnen nemen. Ook is er aandacht voor emoties zoals verdriet, trauma, boosheid, verslagenheid en teleurstellingen. Door de gesprekken en de tijd die hiervoor beschikbaar is worden de behoeften helder. Deze zijn voor iedereen anders. Zo kan een gedupeerde ouder de wens hebben dat zijn/haar kind weer thuis woont maar het kan ook gaan om het herstellen van het contact. Datzelfde geldt voor de behoefte van kinderen.

Vanuit de behoefte worden samen de vervolgstappen bepaald. Het OT ondersteunt gedupeerde ouders en kinderen bij deze stappen. Een gedupeerde ouder of kind houdt daarbij zelf de regie. Een procesbegeleider neemt geen werkzaamheden of verantwoordelijkheden van andere partijen. Het OT kan wel:

- Tijd en ruimte maken om naar verhalen te luisteren;
- Samen antwoorden zoeken op vragen die er spelen;
- Uitzoeken welke mensen en/of organisaties er nodig zijn voor het verkrijgen van hulp;
- Helpen bij het opstellen van een goede brief;
- Samen met een ouder of kind een gesprek voorbereiden of meegaan naar een gesprek met gemeenten of GI.

Wat een belangrijk punt blijft, is dat het OT werkt vanuit een neutrale positie. Het OT werkt met iedereen samen die een taak heeft in het herstel van ouders en kinderen.

De werkwijze van het ondersteuningsteam:

- Is onafhankelijkheid en een frisse blik;
- Is creatief in oplossingen bedenken en vasthoudendheid om samen met alle betrokken partijen oplossingen te realiseren;
- Bevat kennis van de jeugdzorgketen en -paden om iets voor elkaar te brengen. Brengt de daarvoor benodigde partijen experts zo nodig bij elkaar;
- Kent een vertrekpunt naast de ouder zodat zij er niet alleen voor staan en er samen voor kunnen zorgen dat ouders weer meer regie krijgen op hun leven en op de relatie met de kinderen.

De ondersteuning eindigt als de ouder of het kind aangeeft dat zij zelf verder kunnen. Het Ondersteuningsteam werkt wel altijd toe naar een afronding en neemt na een bepaalde periode weer contact op (follow up contact).

3.4. Vragen en wensen van ouders

Wanneer een kind uithuisgeplaatst is met een uitspraak van de kinderrechter, kan het zijn dat de gedupeerde ouders (of het kind) het niet eens zijn (geweest) met de uitspraak van de rechter. De verhouding met jeugdbeschermers en hulpverleners is soms slecht. Wanneer sprake is van een vrijwillige uithuisplaatsing kan dit ook als gedwongen zijn ervaren als er vanuit de keten een rol in is

gespeeld. Door alle stress en vaak het opgelopen trauma is het voor ouders en kinderen niet altijd duidelijk in welk kader beslissingen zijn genomen.

Gedupeerde ouders hebben ruimte nodig om hun verhaal kwijt te kunnen en (tijdelijk) verlies van een kind te kunnen uiten. Deze emoties kunnen gepaard gaan met angst, boosheid en verdriet. Het (leren) accepteren van het verdriet maakt onderdeel uit van het proces. Onderdeel van de werkwijze van de procesbegeleiders is luisteren, het verhaal compleet maken met de gedupeerde ouder en tot slot het bezien van mogelijkheden voor herstel of een nieuwe start binnen de gezinssituatie van de gedupeerde ouders en/of hun kind.

Na bijna twee jaar is er een goed beeld van welke ondersteunings- behoeften en vragen er zijn vanuit de gedupeerde ouders en betrokken kinderen. De gedupeerde ouders begeleid door het OT hebben in de meeste gevallen de wens voor contactherstel met kind(eren), overig herstel van betrokken gezinsleden en het terugdraaien van de uithuisplaatsing. Gedupeerde ouders hebben daarnaast ook specifieke ondersteuningsvragen. Van de vragen die nu bekend zijn, vragen ze de procesbegeleiders in de meeste gevallen te helpen met

- Persoonlijk herstel;
- Erkenning.

En daarnaast ook bij:

- Gezinsherstel;
- Inzicht in eigen verhaal;
- Passende begeleiding voor kind(eren);
- Contactherstel kind(eren) of contactherstel tussen kinderen;
- Terugplaatsingen van kind(eren);
- Bezwaar en Beroep procedures.

Moeders vormen de grote meerderheid van de mensen die het OT ondersteunt. In een kleiner aantal gevallen ondersteunen ze vaders, beide ouders of een kind. Er is altijd sprake van een door UHT erkend gedupeerde ouder bij ondersteuning door het OT.

3.5. Ervaringen en resultaten van het ondersteuningsteam

De aanpak vanuit het OT is inmiddels bijna twee jaar beschikbaar. Dat heeft zichtbare resultaten opgeleverd. Op basis van de opgedane praktijkervaringen blijkt de aanpak te voldoen aan de wensen en behoeften van ouders en kinderen en de ingezette ondersteuning door het OT aan te sluiten bij hun verwachtingen.

Het vaakst wordt ondersteuning ingezet op persoonlijk herstel. Daarnaast wordt ongeveer even vaak ondersteuning geboden rondom bestaanszekerheden, op de relaties met externe betrokkenen, de uithuisplaatsingen en gezinsherstel. Het OT publiceert ten minste vier keer per jaar voortgangsrapportages waarin feiten en cijfers van de aanpak staan. Daarnaast heeft het OT naar aanleiding input bij ouders opgehaald over de ervaringen die zij hebben met de aanpak. Enerzijds om te bezien of de aanpak nog altijd aansluit bij de behoeften van ouders, anderzijds om de aanpak verder aan te scherpen. De voortgangsrapportages en de enquêteresultaten zijn openbaar beschikbaar via hetondersteuningsteam.nl.

4. Bereiken gedupeerde ouders en kinderen en de lokale dienstverlening

In dit hoofdstuk zijn handvatten opgenomen die van belang zijn voor gemeenten om gedupeerde ouders en kinderen die te maken hebben (gehad) met een uithuisplaatsing te informeren en te ondersteunen. Er wordt ingegaan op de positionering van bestaande dienstverlening vanuit de lokale steunpunten van de hersteloperatie bij gemeenten, de directe communicatie naar de ouders en de verbinding naar het netwerk van de gedupeerde ouders en kinderen.

4.1. Brede ondersteuning van gemeenten in relatie tot uithuisplaatsing van kinderen

De landelijk aanpak voor gedupeerde ouders en hun kinderen die vragen hebben over uithuisplaatsingen sluit aan bij de dienstverlening van UHT en die van de lokale steunpunten van gemeenten voor het verlenen van ondersteuning op de vijf leefgebieden (financiën, wonen, werk, zorg en gezin). Gemeenten en UHT communiceren over de brede ondersteuning en hebben al contact met een groot deel van de gedupeerde ouders, kinderen en ex-toeslagpartners. Zij kunnen hen actief attenderen op de ondersteuning van het Ondersteuningsteam. Dat geldt ook voor jeugdbeschermers, (jeugd)hulpverleners en alle andere professionals die betrokken zijn bij gezinnen waar een uithuisplaatsing speelt of heeft gespeeld.

Bekend met regelgeving financieel herstel – versneller voor wegnemen belemmeringen - waardoor de thuissituatie verandert

Voor veel gedupeerde ouders, kinderen en ex-toeslagpartners zorgen financiële problemen voor stress en andere problemen. Het geboden financieel herstel vanuit het rijk is vaak een eerste start en mogelijk een versneller om hun leven weer op orde te krijgen. Het lokale steunpunt kent de regels en voortgang van dit onderdeel van het herstel. De lokale steunpunten kunnen ouders, kinderen en ex-toeslagpartners via de brede ondersteuning helpen bij het maken van een overzicht over hun nieuwe financiële situatie en bij het voeren van een (positief) financiële huishouding. Ook kan op – eventueel op verzoek van een procesbegeleider van het OT- een beroep worden gedaan op het lokale steunpunt voor financiële overzichten of het indienen private schulden.

Bekend bij het steunpunt – bekend met de specifieke kenmerken van deze doelgroep

Een deel van de ouders wordt mogelijk al begeleid door het lokale steunpunt van de hersteloperatie. De ervaringen van het OT laten zien dat bestaanszekerheid op het gebied van wonen en financiën op orde moeten zijn zodat er gewerkt kan worden aan wensen op het gebied van voogdij of contactherstel. Hierin spelen de steunpunten en aanvullende lokaal beleid een cruciale rol. Zolang er bijvoorbeeld geen geschikte woonruimte is kunnen kinderen niet komen logeren. Sommige gemeenten hebben op basis van recente ervaringen in hun beleid opgenomen dat gedupeerde ouders in aanmerking komen voor een urgentieverklaring woningzoekende of bieden maatwerkoplossing zoals tijdelijk een huurwoning uit de particuliere sector meefinancieren.

Deze maatwerkoplossingen rond huisvesting zijn juist bij gedupeerde ouders waar een uithuisplaatsing speelt of heeft gespeeld van toegevoegde waarde.

Vanuit de procesbegeleiders van het OT wordt regelmatig gevraagd om mee te denken naar passende oplossing en het plan van aanpak hierop aan te passen of nieuw op te stellen voor de gedupeerde ouder en diens gezin. Zo wordt in samenhang de benodigde ondersteuning (ruimhartig) gemobiliseerd, waarbij elke partij de eigen expertise in kan zetten. Het doel hierbij is om de ouder (op grond van behoefte/vraag) zo passend mogelijk te ondersteunen zodat er stappen gemaakt kunnen worden voor erkenning, contactherstel. Op deze wijze kan er gedaan worden wat nodig is en door nauwe samenwerking tussen OT en herstellpunt direct bijgestuurd worden wanneer de situatie hierom vraagt.

In bijna alle gevallen is de gecertificeerde instelling betrokken bij beantwoording, duiding en toelichting van deze vragen. Het is van belang dat de lokale steunpunten, de jeugdzorgketen en het Ondersteuningsteam elkaar goed kunnen vinden. De impact van deze vragen analyseren en (werk)afspraken gemaakt hebben voor de afhandeling van vragen van gedupeerde ouders en/of hun kind. De doelgroep heeft vanuit de keten, in samenhang, begeleiding en hulp nodig.

4.2. Informeren en bijeenbrengen netwerk over aanvullende dienstverlening OT

Uit de ervaringen van het Ondersteuningsteam komt naar voren dat ouders en kinderen terughoudend zijn om zich aan te melden of, als ze zich aanmelden voor brede ondersteuning, niet direct hun hele situatie en in het bijzonder een uithuisplaatsing bespreken met de gemeente. Het is daarom extra relevant om de toeleiding naar het aanvullend ondersteuningsaanbod in de hele gemeentelijke keten onder de aandacht te brengen. Als een gedupeerde ouder zich ergens in de keten meldt, is het van groot belang dat men weet dat voor gedupeerde ouders waar een uithuisplaatsing speelt of heeft gespeeld aanvullende ondersteuning beschikbaar is. Informeer dus de keten actief over zowel de brede ondersteuning als de extra ondersteuning bij uithuisplaatsingen.

Om de aanpak actief bij betrokken ouders onder de aandacht te brengen ontvingen zij tussen september en december 2023 een brief thuis met informatie over het ondersteuningsaanbod. Om dit mogelijk te maken moest eerst de Tijdelijke wet uitwisseling persoonsgegevens geïntroduceerd worden om dit mogelijk te maken.⁴

Tips bij de aanpak uithuisplaatsingen:

- Bepaal welk organisatieonderdeel van de gemeente, gemandateerde organisatie of jeugdzorginstelling de volgende rol(len) vervult en zoek specifiek voor de vragen van gedupeerde ouders en/of hun kind een contactpersoon.

⁴ https://wetten.overheid.nl/BWBR0048336/2023-07-01/0#search_highlight0

- Maak bij deze organisaties bekend hoe men kan aanmelden bij het Ondersteuningsteam en/of wie de contactpersoon bij het lokale steunpunt kinderopvangtoeslag is en deel de contactgegevens met de VNG⁵.
- Deel de resultaten van het OT met betrokken organisaties. Zowel de tussenrapportages als de enquête gehouden onder ouders die ondersteuning ontvangen tonen aan dat het aanvullend ondersteuningsaanbod aansluit bij de wensen, behoeften en verwachtingen van deze bijzondere doelgroep.

Hieronder een indicatieve lijst. Lokaal kan de invulling verschillen.

Organisatie	Contactpersoon	Contactgegevens
Beleidsmedewerker Jeugd en GI		
Veilig thuis		
Gemeentelijke jeugdzorg		
Diverse Gecertificeerde Instelling		
Jeugdteams/Wijkteams		
Voedselbank en andere organisaties		
Hulpverlening ondersteuning opvoeding <naam>		
(Afgevaardigden van) huisartsen (organisaties)		

Om professionals en het (informele) netwerk op een eenvoudige manier op de hoogte brengen van de ondersteuning is een e-mail met daarin een korte omschrijving van het OT en de link naar de website van het OT het meest effectief.

Een deel van de ouders wordt mogelijk al begeleid door het lokale steunpunt van de hersteloperatie. Het lokale steunpunt heeft manieren gevonden om ouders te benaderen. Lokale steunpunten hebben ook contacten met belangengroepen van gedupeerde ouders. Gebruik het netwerk van deze partijen om het aanvullend ondersteuningsaanbod bij ouders onder de aandacht te brengen.

Ook is het aan te raden de informatie van het Ondersteuningsteam te verspreiden via de bestaande communicatiekanalen zoals: social mediakanalen en de website van uw gemeente. Door de communicatie direct op ouders en kinderen die met een uithuisplaatsing te maken hebben (gehad) te richten vergroten we de kans om meer gezinnen te helpen.

⁵ Vanuit de VNG wordt het door de gemeente opgegeven 'Contactpersoon Inwoner' gedeeld met de GI's/Jeugdzorg Nederland, RvdK, de Rechtspraak en de onafhankelijke organisatie. Wilt u verifiëren welke contactpersoon uw gemeente heeft opgegeven, mail dan met hersteloperatie@vng.nl. Wijzigingen kunt u ook via dit mailadres doorgeven.

4.3. Privacy

De reguliere wet- en regelgeving voor de privacy is van toepassing op deze doelgroep. In geval er persoonsgegevens uitgewisseld worden met bijvoorbeeld het OT, dan dient hier toestemming van de betrokkene voor te worden afgegeven. In het geval er (gegevens uit) dossiers uitgewisseld worden zijn deze geclassificeerd als 'bijzondere gegevens' binnen de AVG. De verwerker moet kunnen aantonen dat de betrokkenen expliciet toestemming hebben gegeven voor het gebruik van de gegevens en voor welk doel deze verwerkt worden. In geval van een dossier waarin een kind betrokken is, is de expliciete toestemming van de ouders of instantie nodig die het ouderlijk gezag over de minderjarige hebben/heeft.

Wanneer een aanmelding bij het OT plaatsvindt, worden geen dossiergegevens in de categorie 'bijzondere gegevens' uitgewisseld. Het is uiteraard wel mogelijk om – met toestemming van betrokken ouder en/of kind – contactgegevens door te geven aan het OT. Dossiergegevens blijven bij de organisatie waar deze doelmatig gebruikt mogen worden. Het OT ontvangt deze dus niet.

Bijlage betrokken organisaties en hun rol

Gemeenten

De gemeentelijke verantwoordelijkheid voor preventie, ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en ouders bij opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen is vastgelegd in de Jeugdwet (2015). De gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van de jeugdbescherming en alle vormen van (verplichte) jeugdhulp. Zij contracteert gecertificeerde instellingen voor de uitvoering van jeugdreclassering en jeugdbescherming, is verantwoordelijk voor de financiering en waarborgt een deskundige toeleiding naar, advisering over, bepaling van en het inzetten van de aangewezen voorziening.

Veilig thuis

<https://veiligthuis.nl/locaties/>

Veilig Thuis is het advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling. Het zijn (26) regionale organisaties waar burgers (slachtoffers, plegersdaders, en omstanders) en professionals terecht kunnen voor hulp en advies. Na een melding van (een vermoeden van) kindermishandeling of huiselijk geweld voert Veilig Thuis een onderzoek uit. Als Veilig Thuis een melding in onderzoek neemt, wordt zo mogelijk direct hulp ingezet, dan wel bestaande hulp voortgezet, waarbij aansluiting wordt gezocht bij de leefomgeving van het kind en gezin. Veilig Thuis voert overleg met de politie over alle meldingen van een (vermoeden van) huiselijk geweld en kindermishandeling. Veilig Thuis kan een verzoek tot onderzoek (VTO) indienen bij de Raad voor de Kinderbescherming.

Gecertificeerde instelling

Uitvoerende instellingen binnen de jeugdbescherming (en jeugdreclassering) dienen volgens de Jeugdwet gecertificeerd te zijn.

Gemeenten betalen de instellingen die jeugdbescherming bieden. De gecertificeerde instellingen zijn in veel gevallen regionaal georganiseerd. Een overzicht van de gecertificeerde instellingen vindt u hier. De instellingen zijn verenigd binnen de brancheorganisatie Jeugdzorg Nederland.

Een gecertificeerde instelling vervult de volgende wettelijke taken:

1. Uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen
 - (voorlopige) ondertoezichtstelling
 - (voorlopige) voogdij als een gezagsbeëindigende maatregel is uitgesproken;
2. Uitvoering van jeugdreclasseringsmaatregelen.

Een kinderbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering wordt uitsluitend uitgevoerd door een gecertificeerde instelling. Zoals al eerder aangegeven kan de voogdij ook door natuurlijke personen worden uitgevoerd.

Raad voor de kinderbescherming

De Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) doet onderzoek naar een opvoedingssituatie als er een redelijk vermoeden bestaat dat er sprake is van een ernstige ontwikkelingsbedreiging of als de veiligheid van een kind in gevaar is en hulp in een vrijwillig kader niet (meer) toereikend is. De RvdK verzoekt de rechter wanneer het onderzoek daar aanleiding toe geeft een kinderbeschermingsmaatregel op te leggen (rekwesterende bevoegdheid). De RvdK onderzoekt de

noodzaak tot het treffen van een kindbeschermingsmaatregel indien het college, een daartoe door het college aangewezen jeugdhulpaanbieder, een gecertificeerde instelling (GI) of Veilig Thuis hiertoe een verzoek heeft gedaan (VTO). Tevens kan de RvdK een onderzoek instellen als:

- a) er sprake is van een acute en ernstig bedreigende situatie voor de minderjarige, of
- b) bij de uitvoering van enige andere wettelijke taak van de RvdK blijkt dat er sprake is van een situatie waarbij een kindbeschermingsmaatregel overwogen dient te worden.

Als uit onderzoek blijkt dat een beschermingsmaatregel niet op zijn plaats is, maar wel aanvullende hulp nodig is, dan verwijst de RvdK ouders in het algemeen naar de gemeente voor jeugdhulp in het vrijwillig kader.

Rechtspraak/kinderrechter

Een kinderrechter beslist op verzoek van (doorgaans) de RvdK of GI over een eventuele (verlenging van de) kindbeschermingsmaatregel. De kinderrechter kan ambtshalve de andere kinderen in het gezin onder toezicht stellen waarvoor de RvdK geen ondertoezichtstelling heeft verzocht. Bij het uitspreken van de OTS wijst de kinderrechter een GI aan die de maatregel zal uitvoeren en vermeldt de kinderrechter de concrete bedreigingen in de ontwikkeling van de minderjarige.